

Den ekvilibristiske

Fritänkaren

alternativ oberoende kulturtidskrift

för bl.a. litteratur, musik och film,

Nr. 26 Oktober 1994.

Andra Årgångens Nr. 12

Redaktör och ansvarig utgivare: Christian Lanciai
Brev och bidrag mottages tacksamt, t.o.m. anonyma och pseudonyma.

Fritänkaren beräknas utkomma med 12 nummer årligen eller mer
på budgetbasis i anspråkslös form utan kommersiella annonser.

Tidningen är personlig men får överlåtas.

Innehåll i detta nummer :

Sir Pelham Grenville Wodehouse	2
Doktor Sandys Aids-statistik	3
John Bede apropå Kairokonferensen	5
Mikael Roséns slaskspalt	5
Nytt från refuseringsfronten	6
Cypern i våra hjärtan, del 4	7
Den mirakulösa strulresan till Cambridge, del 2 (<i>Det mystiska mötet i Ely</i>)	8
Besök hos musiken, akt IV (Schubert)	10
Filmer	14
<i>Tibetansk avdelning :</i>	
Johannes septemberbrev (med P.S. av Kim)	15
Den vackraste boken om Tibet	17
Kommentar till Lobsang Rampa	18

På beställning kan såväl tidigare nummer som enbart tidigare artiklar och följetongavsnitt erhållas. Utom inom Sverige distribueras tidskriften även till de flesta andra länder i Europa samt några i Asien och Amerika på svenska och (i mindre format) på engelska när tiden räcker till!

Göteborg den 16 oktober 1994.

Stående litterär annons

Se artikel sid. 4.

Mindre nummer denna gång, men hösten är hektisk.

Sir Pelham Grenville Wodehouse

Karlen hade komplex för sitt namn från början. Han räknade aldrig med att kunna bli tagen på allvar av någon, varför han så att säga gav upp alla eventuella seriösa avsikter med sitt liv från början. Sitt misslyckade namn ansåg han så misslyckat att han inte ens försökte byta ut det mot något mindre uppstyltat, exempelvis Peter Graham, utan han tänkte väl, att om man väl är född med ett så löjligt namn så var det väl lika bra att göra sig så löjlig med det som möjligt och vara konsekvent.

Till sin omåttliga häpnad blev han emellertid tagen på största allvar i Amerika, och hans amerikanske förläggare var mycket noga med att pränta "Pelham Grenville Wodehouse" på varje boktitel medan engelsmännen skonat författaren och sig själva med att bara pränta "P.G." De flesta känner honom som "P.G.Wodehouse" och som ingenting annat, och de riktiga namnen "Pelham Grenville" har väl knappast ens nämnts i Sverige förut utom med mycket låg röst i intima sammanhang och helst bakom kulisserna, som något ovidkommande att glömmas genast.

På att vara löjlig klarade sig dock Pelham Grenville Wodehouse genom två världskrig och en imponerande lång och produktiv författarkarriär av inte en enda seriös bok. Hans romaner är åtminstone över 90 till antalet och kanske så många som 120. Ingen vet bestämt, då väl ingen har kommit över och läst dem alla. De flesta är fullständigt värdelösa som enbart ytligaste tänkbara förströelselitteratur, och när man börjat läsa honom ordentligt börjar man snart känna igen schablonmönstret med stölder av lättanstötliga fastrars pärlhalsband, stölder av struntviktiga polismästares hjälmar, förekomsten av underliga husdjur som ödlor och ormar insmugglade eller bortslarvade inne i intet ont anande känsliga unga damers boudoirer tills det görs chockerande upptäckter, pajkastning (även med fruktcocktails i sirap), vedervärdiga bortskämda pojksvalpar som utsätts för berättigade mordkomplotter, och en velighet in absurdum. Fördelen med att dessa mönster alltid återkommer är att Wodehouse blir ständigt mer lättläst för varje ny bok man läser. Till slut lär man sig sovra bort det mesta av töntigheterna för att snabbt komma kärnan av det hela på spåren, som vanligen utgörs av någon komiskt dramatisk höjdpunkt. Det är dessa man lär sig leta efter hos Wodehouse. Det är inte alltid förväntningarna tillmötesgås, men ibland överträffas de. Två absolut säkra kort är "*Something Fresh*" och "*The Inimitable Jeeves*". I den förra förekommer den berömda scenen där slottets trappa blir anledningen till att den ena efter den andra halkar ner för denna, åker ner hela vägen och i fallet drar med sig finsalongens förråd av kinesiskt porslin och porträtt i glasramar, ej sällan kolliderande med någon annan i fallet, exempelvis den hjälpsamma herrn som smugglar köträtter och vinflaskor åt en dam i nöd eller betjänten, som i de hederligaste avsikter smyger i natten för att sätta dit en misstänkt spion, får skulden för den hemliga vinprovningen och matsmugglingen och åker dit, medan de andra sticker och kommer undan förödelsen och vrakspillrorna i tid. I den senare förekommer den berömda teaterföreställningen där i en revy flickorna på scenen ska kasta apelsiner (av tyg) till publiken, varvid någon före föreställningen byter ut dessa tygapelsiner till riktiga

apelsiner. Under föreställningens gång går dessutom belysningen ett tretal gånger medan det frenetiska apelsinkriget mellan skådespelare och publik fortgår oavbrutet.

Bland all denna löjlige slasklitteratur förekommer dock några oförglömliga karaktärer, av vilka de mest seglivade är den unge heltidslate aristokraten Wooster med sin suveräne betjänt Jeeves, som alltid lyckas ordna upp hans trassliga affärer. En annan karaktär är Hamilton Beamish, den purengelske ärkebritten, som under romanernas gång ständigt tar sig själv mer på allvar och slutligen gör sig själv till diktator för ett litet fascistparti i avsikt att ta över makten för det brittiska imperiet och leda detta in på en sundare dietväg av brysselkålskost med mycket palsternackor. Hamilton Beamishs stora föredömen är naturligtvis Hitler och Mussolini (som även senare i Chaplins film "Diktatorn") under 30-talet, medan dock den store Hamilton Beamish går under mycket tidigare genom sin svaghet för att designera damunderkläder.

Wodehouse blev 94 år gammal och dog först 1975. Det utomordentligt hälsosamma med hans författarskap är hans friska distans till den mänskliga tillvaron. Ingenting är heligt, ty allting ses med ett leende, genom vilket dock allting blir sympatiskt. Denna ironiska självdistans är utomordentligt värdefull. Hade exempelvis Wodehouses jämnårige kollega Stefan Zweig läst litet mer Wodehouse hade denne betydligt mer seriöse skribent knappast begått något självmord.

Och denna ironiska självdistans är fruktansvärt behövlig. Vilket fattigdomsbevis exempelvis hos den arge moralisten Leo Tolstoj att vara helt utan denna humor, eller den av egen stolthet totalt självisolerade Friedrich Nietzsche, eller hos världsreligionen islam, som inte tål något skämt, i likhet med andra religioner och fanatismer som den schweiziska undergångssekten och scientologerna, som menar sig vara offer för förtalskampanjer instigerade av Interpol och en internationell komplott av psykiatriker medan andra menar sig vara ekonomiskt utsugna offer för scientologerna, eller hos Jehovas Vittnen och Mikael Rosén, som har mycket gemensamt med Hamilton Beamish. Även vår vän Johannes B. Westerberg skulle måhända må gott av att lära sig litet humoristisk självironi och distans av Wodehouse.

Emellertid fanns det också engelsmän som inte alltid tyckte att Wodehouse var så rolig. 1940 kom han i fångenskap hos tyskarna, och eftersom Amerika då ännu inte var med i kriget använde tyskarna honom till att underhålla amerikanerna genom radio, för att visa Amerika hur väl tyskarna behandlade Wodehouse. Att Wodehouse lät sig tubbas till detta förlät engelsmännen honom aldrig.

Sina största beundrare har därmed Wodehouse alltid haft utanför England. Han är omåttligt populär i Amerika fortfarande, och i Indien ser man hans böcker överallt. Han är ju lättläst och alltid spirituellt och konstruktiv. Det insåg också engelsmännen med tiden, och några månader före sin död blev han adlad.

Därmed har Fritänkaren endast inlett sin P.G.Wodehouse-forskning.

Efter denna glättiga inledning vågar vi övergå till ett betydligt brydsammare ämne.

Doktor Sandys Aids-statistik

med en kommentar till Kairo-konferensen.

Vi mötte doktor Sandy i Athen under vår senaste resa. Hans Aids-statistik hade vi redan, men i Athen kompletterades denna av också hans kommentar till Kairo-

konferensen. Hans mycket svårbehandlade aidsstatistik består av två kurvor, som till en början följer varandra, men småningom (under 80-talet) börjar den ena (A) accelerera mer och mer i sitt stigande medan den andra (B) i stället mer och mer börjar stagnera och upphöra att stiga.

(Här presenteras ett diagram som tyvärr inte låter sig återges.)

A är alltså en ständigt accelererande stigande kurva, medan B ständigt mer och mer hejdas i sitt stigande. Därmed blir skillnaden och gapet mellan de båda kurvorna oavbrutet större.

Kurva A visar sjukdomens utbredning, den ständigt stigande patientsiffran, de ständigt stigande kostnaderna för behandling av och forskning kring sjukdomen - en statistik som ständigt oavbrutet stiger.

Kurva B är allvarligare. Till en början tycks den hålla jämna steg med kurva A, fastän den från början är i underläge; den uttrycker en från början god moral, starkt initiativ och vilja till att hålla takten med kurva A men börjar från ungefär 1984 sacka efter, sakta av, stagnera och bli tröttare och tröttare i sitt stigande. Om denna tendens håller i sig kan den till och med börja sjunka.

Kurva B är inte bara bekämpningen av aids. Det är inte bara motgångarna i att hindra sjukdomens utbredning, förlusten av kontrollen över situationen i länder som Indien och Kina, katastrofen i sjukdomens kärnområde Ruanda, och allt sådant, utan kurva B visar mest den allt sämre moralen i kampen mot aids. Fler och fler läkare ger upp och vill inte befatta sig med sjukdomen. Doktor Sandy:

"Jag har träffat läkare som inför sjukdomens hopplöshet blivit influerade av den på ett sätt som jag inte trodde var möjligt, så att de själva blivit aidssjuka moraliskt. De har tagit sjukdomens parti mot människan. De menar att sjukdomen gör nytta i U-världen genom att rensa ut folk och på sikt kanske hejda befolkningsexplosionen. Därmed måste det även finnas läkare som kanske i hemlighet främjar sjukdomen. Jag tänker på alla skandalerna med aids-infekterat blod i sjukhus i Frankrike och Tyskland och kanske fler länder där det inte har upptäckts eller bara ignorerats.

Till denna negativa statistik kommer även en annan, som är intressant, och det är den ekonomiska biten. Det kanske intressantaste resultatet med konferensen i Kairo var att det nu är mer eller mindre klargjort och bevisat att befolkningsexplosionen inte längre lönar sig ekonomiskt. Detta är ett världshistoriskt trendbrott. Tidigare var det alltid en självklarhet, att ju fler barn och människor, desto fler kan arbeta och förtjäna pengar, och därför var i U-länderna många barn i familjen ett tecken på säker ekonomisk trygghet för framtiden. Plötsligt har det blivit tvärtom.

Till detta trendbrott har aids-problemet bidragit, särskilt i U-länderna. Fler och fler barn föds färdigt smittade. U-länderna har ingen ekonomi att bekämpa aids med, och om de försöker blir de ruinerade. Färre och färre myndigheter världen över *vill* bekämpa aids. Fler och fler resonerar freudianskt och menar, att det är bättre att låta sjukdomen ha sin gång och härja fritt, eftersom man ändå inte kan bekämpa den och det är bortkastade pengar att göra det. Om man låter den ha sin gång kanske den upphör av sig själv, som digerdöden, menar de."

Om kurva A alltså är sjukdomens utbredning så är kurva B moralen i kampen mot aids - ur läkarsynpunkt en högst betänklig kurva genom sin så uppenbart stagnerande tendens.

Det ständigt stigande gapet mellan de båda kurvorna kan också ses som den stigande klyftan mellan aids som verklighet och människornas tilltagande tendens att

vilja bortse från den och fly från den. Aids som verklighet blir hela tiden mer och mer förträngd, särskilt från hippokratiskt håll, då fler och fler läkare inför sjukdomens allvar ser det som en nödvändighet att hålla inne med vad de vet.

Det var kuriöst att doktor Sandy skulle nämna digerdöden i samband med detta, när lungpest sedan kort efteråt blev ett faktum i Indien. Johannes Westerberg har i ett meddelande från Indien belyst situationen:

"Myndigheterna menar att situationen är under kontroll. Den är under kontroll för den enda procent av befolkningen som har tillgång till kvalificerad läkarvård. De övriga 99 procenten av befolkningen, som är de fattiga, struntar myndigheterna fullkomligt i, och där är ingenting under kontroll."

En helt annan kommentar till Kairo-konferensen har vi fått från vår man i Londonderry, John Bede:

John Bede apropå Kairokonferensen

Ett brydsamt meddelande har kommit från John Bede, Londonderry, i abortfrågan. Hans irländska besvikelse över påvens frieri till islam för att förbjuda all abort i tredje världen synes vara så synnerlig, att han likställer påvens intelligens med Mikael Roséns. Förebrående frågar han oss varför vi ännu inte har skickat över herr Rosén till gamla Derry "för att få sig en omgång" hos klientelet av "*local paddies*" i den lokala puben. Han ber oss att även skicka med påven, då ju denne med sina direktkontakter med islam således också torde stå i direkt förbindelse med M. Rosén. Slutligen poängterar han att irländskt öl och whisky är bättre och hälsosammare än islam. Vi kan inte återge hela hans brev i exakt översättning då det skulle förskaffa oss ärekränkingsstämningar.

Han föreslår också att vi byter ut hans pseudonym John Bede, om detta namns uttalande ger svenskar problem, till John Grey.

Trots sina försynta framgångar i delaktigheten av att jobba fram fred och överenskommelser mellan London, Dublin och IRA är John Bede inte den samme som John Major.

Mikael Roséns slaskspalt

I sitt senaste nummer av "*Adoremus in Absurdum*" påpekar redaktör Mikael Rosén för sina läsare vad de annars aldrig skulle kunna fatta själva, nämligen, (*verbatim*):

"Kära läsare! Ni har nu ytterligare en utgåva av ADOREMUS framför Er!"

Vad tror redaktör Rosén att hans läsare tror att de har framför sig när de läser hans ADOREMUS? - *Playboy*?

Han kör fortfarande hårt med sin antisemitism: "Andra världskriget är definitivt inte över förrän Tyskland slutar upp med att genom fantasisummor i skadestånd bidra till staten Israels välbefinnande. Sionisterna kommer säkerligen att tilltvinga sig bidrag även från *Hitlertidens barnbarnsbarn!!*" Efter denna harang ber Mikael Rosén än en gång

att få påpeka att han och hans medarbetare inte är nationalsocialister. Kort sagt, kan man bli *mera* nationalsocialistisk?

Nytt från refuseringsfronten

Den senaste refuseringen kom från det ansedda gamla förlaget Wahlström & Widstrand. Manuskriptet var sönderläst och fullt av hundöron, så att det bara fattades kaffespillning och marmeladsmörgåsar mellan bladen. Refuseringsformeln var exakt den samma som ett annat manuskript blev utsatt för för två år sedan.

Ett annat förlag har suttit och värpt på ett manus hela sommaren, så att vissa förhoppningar faktiskt väckts genom den ovanligt långa förhållningsperioden, men även det förlaget svarade slutligen med en totalt intetsägande refuseringsformel på bara en mening utan bisatser.

Så går det till i Sverige. Debutanter är inte välkomna och allra minst om de stått i kön i 25 år. Kötålamodet betyder ingenting och (verkar det) desto mindre ju fler år tålamodet har räckt. Förlagen är därvidlag svårare än den svenska byråkratin, vilket inte vill säga litet.

En kollega bad oss ta reda på *varför* alla refuserar oss utan pardon i 25 år. Det är inte så lätt då förlagen vägrar yttra sig i saken. De säger aldrig vad det är för fel på manuset eller varför det refuseras utan kommentarer. I bästa fall säger de som Wahlström & Widstrand, att "för insända ej beställda manus ansvaras ej". Det är ungefär den största uppmuntran förlagen kan ge.

Man får det intrycket, att man måste födas i ett förlag med rätt kontakter från början för att alls ha någon chans. Annars hamnar man i den stora anonyma massan av entusiastiska skribenter som skriver av enbart ideella skäl och av kärlek till konsten utan att ana att de fötts utgallrade och att det ur detta författarhelvete av utlottade parias (99% av alla som skriver) inte finns någon Danteisk bakväg ut till Skärselden och Paradiset, vart endast de kommer som fötts där färdigt från början. Systemet är hopplösare än kastsystemet i Indien.

Om man sedan dessutom har ett florentinskt efternamn (som Fritänkarens redaktör) och inte ens någon partibok är läget om möjligt ännu svårare. Då finns inte ens något hopp, vilket dock alla de andra har kvar som fortsätter att skriva fastän de sorterats ut redan innan de började skriva. Men det har ingen hjärta eller ens det medlidandet att kunna med att tala om för dem.

"Felet med dig är att du inte alls är opportunistisk," sade en rådgivare. "Du har ställt dig utanför tiden från början. Hur kan du då vänta dig att någonsin bli accepterad av den?"

Se på dig själv. Du är fullständigt omöjlig till hundra procent. Du har aldrig varit socialist, du har aldrig odlat långt hår eller spelat med i något rockband, du är inte ens någon freak, du föraktar hela dagspressen som du aldrig velat skriva i fastän det är den enda vägen för skribenter att göra sig kända, du vill inte synas och allra minst i TV, du är mjuk och undfallande i en hänsynslös värld av bara självsvåld, du klär dig inte ens i jeans, och engelska talar du inte som man ska göra med amerikansk accent utan som om du kom direkt från Cambridge. Ingenting stämmer med dig. Du kan inte ens vara vulgär och svåra som alla andra. Ingen fräckhet har du heller, och du har ingen förmåga alls att vara modern. Du är fullkomligt hopplös. Gå då åtminstone ut på krogen ibland och drick litet öl och spela litet blues i stället för gamla klassiska romantiker! Även din

musiksmak är helt omöjlig. Du tål ju ingenting av all den musik som gäller idag! Inte konstigt, att alla datorer som du kommer i kontakt med blir knäppa av dig och får virus direkt!"

Kort sagt, en gammal florentinare har det inte lätt i Sverige i dessa dagar.

Cypern i våra hjärtan, del 4.

Höjdpunkten under fredagsutflykten till Paphos var de tre klipporna strax intill den dramatiskt klippiga sydvästra kusten, av vilka den mellersta skall vara den som Afrodite från sitt snäckskal tog i land vid och uppsteg till i hela sin nakna kyska härlighet, varest hon förblev som en skeppsbruten för en avsevärd tid framåt. Cypern är Afrodites ö, och här kom man kanske landets innersta hemlighet och karaktär närmast. De tre klipporna och omgivningarna är mycket lika Faraglioni utanför Capri, men här förljuvas det naturliga omgivningsskådespelet av dessutom en oändlig sandstrand, som havet oavbrutet vråker sig in mot, frossande i Afrodites eget skum.

Naturligtvis är det många som badar här, fastän det inte rekommenderas. Man skall visst bli tio år yngre om man vid fullmåne simmar ut till Afrodites klippa och rundar den. Det låter ju ohyggligt inspirerande. Emellertid är det få som återvänt från försök till denna simtur. Det ser ut som ett lätt företag från stranden, klippan är inte alls långt borta, simturen är knappast längre än kanske hundra meter, men under ytan går det mycket nyckfulla och lömska strömmar. Efter att ett antal turister försvunnit genom drunkningskomplikationer inställdes alla turistresor till denna *beach*. Därmed vill vi inte avråda den som ändå vill försöka. Det kan ju vara värt att bli tio år yngre i Afrodites ljuvliga sällskap - om man överlever en dylik kärleksnatt.

För övrigt besöktes Cyperns äldsta stad från 6000 år före Kristus enligt legenden grundad av gubben Noaks sonson Kittim, varför staden fick heta Kition. Det var inte mycket att se på om än ålderns aktningvärdhet gav atmosfär åt besöket. Vi körde även igenom Englands två återstående baser på Cypern. Engelsmännen är inte populära på Cypern, och detta har sina mycket goda skäl.

När britterna övertog Cypern från Turkiet var det deras uttryckta avsikt att småningom låta Grekland få Cypern, då öns befolkning till 80% var grekisk. De skulle bara utveckla ön först, och under första världskriget visade den sig vara så strategiskt viktig i kriget mot Turkiet och bevakandet av intressena i Mellanöstern, så att britterna, i stället för att låta grekerna ta hand om den, gjorde ön till en kronkoloni, vilket den förblev till 1960. Först genom våld och inbördeskrig under fem år lyckades cyprioterna övertyga engelsmännen om det lämpliga i att de gav sig av.

Men engelsmän ger sig inte av så lätt. De försökte få cyprioterna att förstå det lämpliga i att engelsmännen stannade kvar genom att ge turkarna farliga illusioner om en framtid på ön och spela ut dessa mot grekcyprioterna. Resultatet av dessa brittiska manövrer blev att det fria Cypern fick en regering med 30% turkiska ministrar (fastän den turkiska befolkningen bara var 18%) och med en ständigt turkisk vicepresident med vetorätt. Dessa privilegier åt turkarna bäddade för tragedin. De tog tacksamt emot dessa flera fingrar utom lillfingret och släppte aldrig greppet. Grekerna kom därigenom i den tragiska ställningen att ständigt behöva bekämpa en pretentiös turkisk minoritet som aldrig var nöjd utan som ständigt krävde mera. När så militärjuntan i Athen 1974 begick sitt sista och största politiska misstag att förklara Cypern en del av Grekland tog Turkiet detta som förevändning till att ockupera halva ön med krigsmakt. Några dagar

senare föll den grekiska militärjuntan medan den turkiska militärjuntan på Cypern stannade kvar - och bredde ut sig. I augusti omfattade ockupationen även den näst största staden Famagusta, vars invånare måste fly för sina liv. Sedan dess är Famagusta en taggträdsbelägrad spökstad var endast turkiska militärer äga tillträde.

Så mycket för engelsmännen på Cypern, den kanske enda koloni i det Brittiska Imperiet som de verkligen till stor del lyckades förstöra genom politiska misstag. Turkockupationen har nu pågått i tjugo år, och turkarna tvångsflyttar ständigt turkar från fastlandet till ön för att turkofiera den för att legitimera sin ockupation, medan grekerna tvingas fly för sina liv bort från sina hem inom den turkiska zonen, där allt grekiskt och kulturellt plundras och utplånas systematiskt. Alla världens konstmarknader har formligen invaderats av stöldgods från Cypern som turkarna tagit från grekerna eller från kloster och kyrkor, som vandaliserats ihjäl.

Engelsmännen har två stora områden kvar på ön som militärbaser, av vilka det största är Episkopoi, den sydligaste halvön. Där har de sina egna hus och samhällen, sina egna cricket- och idrottsbanor, sina egna polofält och sina egna parker och trädgårdar, där de kan leva helt isolerat från resten av ön. De är kanske 30,000 till antalet och trivs förträffligt. Ibland blir aktiviteten vid de båda baserna mycket intensiv, som vid Guldkriget januari 1991 och även vid de amerikanska bombningarna av Libyen april 1986 med Mrs Thatchers benägna tillåtelse. Dessa briter lär heller inte lämna ön i brådrasket och åtminstone aldrig så länge turkarna fortsätter ockupationen. Hela samväldet stöder grekcyprioterna mot turkockupationen, men om det turkiska våldet lämnar Cypern lär knappast grekerna fortsätta stödja briterens närvaro, åtminstone inte så länge Cypern inte är med i EU. Alla anser det dock vara en god idé att få med Cypern i EU, vilket skulle kunna bereda vägen även för ett israeliskt medlemskap - båda nationerna är redan europeiska.

forts. i nästa nummer.

Den mirakulösa strulresan till Cambridge, del 2.

Det mystiska mötet i Ely.

Det var således med dubbel respekt och bävan som jag närmade mig denna underbart formsköna katedral som fullbordats 1189 innan gotiken ännu hade urartat. Där väntade han på mig vid ingången, en helt vanlig gentleman som jag aldrig hade sett förut och väl aldrig skulle se igen. Efter att jag fått ut vad jag velat ha av katedralen förde han mig till en anspråkslös pub.

"Ingen har sett oss här förut, och ingen kommer att få se oss här igen. En naturligt offentlig plats, där ingen har några hemligheter för någon, är det bästa tänkbara stället för angelägenheter som våra."

Han började med att förnärligt fråga mig varför jag inte kommit ut med mer än ett nummer av min tidskrift på engelska. Jag skyllde på mitt ofrivilliga engagemang i alltför många olika angelägenheter samtidigt, en föga tillfredsställande förklaring, men jag försökte släta över det hela med att jag nu i England fått ett bättre perspektiv till mina engelska språkkunskaper och att jag därför troligen i framtiden skulle begagna dem mera ledigt. Detta behagade honom.

Sedan kom vi in på mer allvarliga ämnen. Han avslöjade för mig vad jag inte ännu visste om den planerade konferensen i Kathmandu, att dess främsta fråga skulle handla

om "buddhifikationen" av Kina eller återupprättandet av buddhismen som statsreligion i Kina, precis som i Mongoliet. Den praktiska svårigheten gällde att ersätta den destruktiva kommunistiska materialismen med den mer konstruktiva och toleranta buddhismen så smärtfritt som möjligt. Det är just sådana problem som Johannes brottas med oupphörligen inom sitt område i norra Indien.

Sedan kom vi in på det mest allvarliga området - rabbi Yohanans. Jag visste att han hade avlidit, det meddelade mig Johannes redan i april, men omständigheterna hade inte klargjorts. Den avgörande dödsorsaken var troligen Baruch Goldsteins massaker i Hebron, även om den hade knäckt honom långsamt. Den hade träffat rabbi Yohanans i hans innersta. "Har vi inte nog med judiska tragedier redan i vår alltför jämmerliga historia?" hade han utbrustit efter massakern och sedan lämnat Jerusalem för att återuppsöka sina hemtrakter vid Gennesaret. Där hade han dött i mars bara omkring 70 år gammal.

Fallet Baruch Goldstein har sedan inte visat sig vara så enkelt. Vid utredningen av katastrofen visade det sig att araberna själva hade gömt eldvapen i patriarkernas grav. Detta leder till den ofrånkomliga möjligheten, att om doktor Goldstein inte hade anställt sin massaker på araberna, så hade araberna anställt den på judarna. Det är en möjlighet, inte en säkerhet. Sannolikt hade doktor Goldstein fått reda på något om arabernas gömda vapenförråd i moskén och därför tagit initiativet till att förekomma en katastrof på sitt eget sätt genom att samtidigt hämnas de 30 israeler som mördats av araber efter fredsavtalet i september och det större antal judar som massakrerades av araber i Hebron på 20-talet.

Rabbi Yohanans död ställer mina samtal med honom i en märkvärdig dager. Johannes skrev redan i april, att "genom att ingen visste att han så snart skulle dö kom din samvaro med honom att leda till upptecknandet av hans andliga testamente," vilket ingen av oss anade då.

Klart är att Hebronmassakern krossade hans hjärta. "Varför tar vi till våld när kärlek är det enda vi duger till?" var hans personliga protest.

Min man i Ely belyste fallet rabbi Yohanans sålunda. "Han var en liten man som utträttade storverk i det fördolda. Han ville inte synas eller att någon skulle få veta vad han sysslade med för att få kunna fortsätta verka ostört i fred. Det var i själva verket han som var initiativtagaren och den drivande kraften bakom den ekumeniska konferensen i Egypten våren 1992 fastän det var vår man John Westerberg som ledde och organiserade det hela. Det var den konferensen som definitivt inledde islams sönderfall. Ingen visste bättre än rabbi Yohanans att den muslimska fundamentalismen är islams eget självdestruktiva vapen mot sig själv och att det är den och ingenting annat som hotar islam. Det var dessa hemlighetsfulla undermedvetna religiöst fanatiska mekanismer som han ville få ekumeniskt diskuterade och definierade vid den egyptiska konferensen, som fastän den inte lyckades dock var ett betydande försök och initiativ."

Därmed överräckte han rabbi Yohanans sista brev till mig. Det hade påträffats efter hans död med underskriften "*Aux Mains*", alltså "till handa". Nu uppfylldes denna av hans sista önskningar fullständigt enligt hans önskan.

Detta brev är såpass märkligt att jag inte kan hålla det hemligt. Här är det alltså.

"Min käre son, En sista önskan till dig och dina vänner. I hela mitt liv har jag bekymrat mig över judendomens öde, och idag är jag mera bekymrad än någonsin. Vårt huvudsakliga dubbelproblem är assimileringens oundviklighet och oundvikligheten i att ortodoxin måste göra bort sig genom fanatism. Det tragiska med vår ortodoxi är

dess egen blindgång och enkelspårighet - genom att vara perfekta eliminerar vi alla andra möjligheter till att vara mera mänskliga och toleranta än perfekta. Detta drag i den judiska ortodoxin har alltid slutligen lett oss in i mekanismen av den onda cirkel som berett dess egen undergång. Det tragiska med detta är att den ortodoxa judendomen är den judiska religionens hjärta. Vi är de tragiska schizofrena ledarna för judendomen genom hela historien mot dess universalitet.

Denna tragedi ropar på hjälp, ständigt och angeläget. Det är bara mänskligt att *gojim* hatar oss eftersom vi betraktar oss som det enda verkligt heliga folket. Vår karaktär är en ständig utmaning mot all mänsklig avundsjuka. Men alla är inte avundsjuka på oss. Till våra högst värderade vänner hör sådana som du och Johannes och Kim, som förstår judendomen utan att vara judar. Ni är Israels bästa vänner genom historien. Vi behöver er i världen som våra advokater och försvarare. Om inte ni förstod oss och försvarade oss skulle ingen göra det. Ni är vårt hopp, och detta hopp är mycket starkt, ty vi vet att ni är pålitliga, genom er universella tolerans och förståelse för alla religioner. Om någon ny världsreligion skulle uppstå i mänskornas hjärtan skulle det vara en religion som omfattade alla religioner, såsom eran.

Detta fick jag aldrig sagt till dig i Jerusalem, varför jag nu skriver ner dem i efterklokhet, i hopp om att du åtminstone måtte få dem postumt. Din gamle vän,

rabbi Yohanán.

(övers. från engelskan.)

Skakad betraktade jag min hemlighetsfulle man i Ely. Han log för första gången. "Det var allt," sade han sedan enkelt och reste sig. Det var tydligen allt och tillräckligt för hela resan. Han gick före mig ut. När jag kom ut var han redan försvunnen. Det var helt i sin ordning.

Därmed var det bara för mig att rulla vidare ner mot Cambridge. Men även om jag aldrig mer får uppleva Ely kommer denna händelse att för alltid leva förknippad med Ely och dess förunderliga katedral i mitt sinne.

(forts. i nästa nummer.)

Detta blir våra enda egentliga reseskildringsartiklar i detta nummer, då denna Ely-episod samtidigt även definitivt sätter punkt för resan till Israel såsom den dokumenterats genom "Samtal i Jerusalem".

I nästa nummer inleder vi höstens Europarundresa, vars öppning helt och hållet kommer att ägnas den judiska församlingen i Hamburg. Att här införa detta kapitel hade blivit för mycket.

Besök hos musiken, Akt IV

Scen 1. Det kejserliga kansliet. (ingen musik)

Kanslisten Ja, det stämmer, herr Schubert. Vi har en ansökan från er om den lediga platsen som andre hovkapellmästare och hovorganist. Det var åtta månader sedan ni ansökte om tjänsten. Jag beklagar att vi myndigheter måste vara så sorgfälliga av oss...

Schubert Jag vill bara poängtera, att jag var förre hovkapellmästaren herr Salieris elev, jag har många goda vitsord av honom som vittnar om att jag var hans ständige primus,

jag har svultit nu i tio år, en regelbunden inkomst skulle underlätta mitt liv alldeles kolossalt, och på många sätt är jag herr Salieris naturlige arvtagare....

Kanslisten Jag ser just här nu, herr Schubert, att tjänsten blivit tillsatt.

Schubert När då?

Kanslisten Den tillsattes faktiskt just igår.

Schubert Till vem då?

Kanslisten Herr Josef Weigl, och det av mycket naturliga skäl.

Schubert Han är redan dirigent på hovteatern.

Kanslisten Just det, och hovet blev tvunget till att börja avkräva en högre hyra av honom. Därför fick han som tröst, kompensation och uppmuntran den framlidne herr Salieris tjänst som hovorganist. Han var helt enkelt den ekonomiskt förmånligaste kandidaten.

Schubert Jag förstår. Jag tackar och bockar. (*döljer sin besvikelse*) Jag är dock glad över att en såpass god förmåga fick jobbet.

Kanslisten Tack, herr Schubert. Adjö. (*Schubert går.*)

En kompositör är en kompositör och kan aldrig passa in i konventionella organisttjänster eller kapellmästartjänster. Den där bör vara glad för att han får behålla sin frihet.

Scen 2. 19 mars 1827. Beethovens dödsbädd.

Andante ur symfoni nr. 7 av Beethoven.

Schubert Hur mår mästaren?

Tjänaren Han kan inte ta emot besök. Han är ej vid medvetande. Men ni får sitta ner en stund om ni vill vid hans sida och hålla er tyst.

Schubert Det skall jag göra.

(*Några skärmar tas bort och visar den döende Beethoven liggande medvetslös i sin säng. Schubert sätter sig på en stol ett stycke ifrån.*)

Schubert Mästare, jag kommer för att i ödmjukhet bringa er min hyllning. Jag vet att ni inte hör mig, men jag vet även att vi står i närmare kontakt med varandra än vi gör med någon annan. Vi känner varandra och förstår varandra. Ni har varit solen och det enda föregångsexemplet i mitt liv, och jag vet att ni har fått läsa en del av mina sånger och gett mig ett erkännande. Vi vet båda att det finns få så gudomliga kompositörer som ni och jag och att vi kanske är de två sista. Jag kommer för att få ett tecken. När ni är borta blir mitt liv ett trevande i mörker. Ni var den siste klassikern, och jag är er ende efterträdare. Hur fan ska det gå för mig och musiken?

Beethoven (*utan att öppna ögonen. Ingen hör hans tal utom Schubert.*)

Världen och mänskligheten är förtappad, men desto viktigare är det att undantagen finns. Du och jag var två av undantagen. Jag var din ryggrad, Schubert, men tappa inte sugen för att du förlorar mig. Efter dig kommer det andra ännu olyckligare än du.

Schubert Men hur skall jag kunna orka kämpa ensam i en värld där klassisk musik inte längre räknas som musik, och där uppburen erkänd musik i stället är ren ytlig och förgänglig smörja?

Beethoven Du var aldrig ensam, Schubert, så länge du hade mig, men efter mig blir du ensam. Jag vet det och beklagar det. Vi kämpade båda med förtvivlans krafter mot en värld av växande smaklöshet och kulturbankrutt, men vi kämpade ej förgäves. En enda sångbar, minnesvärd och vacker melodi uppväger all förgänglig irriterande skvalmusik i hela världen. Smaken och kulturen har bara börjat försämrats och löpa utför. Dagar skall komma då man skall kalla rent oväsen musik, då det mest meningslösa och osköna

nonsens skall upphöjas till vedertagen kulturnivå, då folk skall förkasta sann musik som enbart besvärlig, svår, tung och pretentiös, och då hantverksskicklighet fullständigt skall köras över av steril teknokrati.

Glöm världen, Schubert, och komponera bara för dig själv. Den musiken skall då bli skönare än hela världen. Låt du världen och mänskligheten gå åt helvete i sin kulturbankrutt, oskönhet och falskhet, men sluta inte komponera själv, ty ren och skön musik skall alltid behövas och aldrig glömmas, ty den skall alltid bli allt mera sällsynt, i synnerhet efter oss två.

Schubert Tyckte ni om mina sånger?

Beethoven Du har den rätta gudomliga insikten, min älskade efterträdare.

(Beethoven rör på sig oroligt.)

tjänaren Han tycks börja vakna. Det är dags för läkarens rutinundersökning. Det är bäst att ni går igen, herr Schubert.

Schubert (reser sig) Tack så mycket.

(tar på sig hatten och går ödmjukt därifrån. Beethoven har aldrig öppnat ögonen.)

Scen 3. Symfoni nr. 8 H-moll, första satsen.

Schwind Vad är det med Schubert egentligen?

Bauernfeld Ingen vet.

von Spaun Han har varit sjuk ibland, men han har aldrig velat tala om sin sjukdom. Alltid när han legat på sjukhus har man först långt efteråt från andra fått veta om det.

Mayrhofer Allt är den där Schobers fel.

Bauernfeld Ja, han har alltid varit bäst informerad om Schuberts sjukdomar, för han har alltid varit anledningen till dem.

Schwind Jag har alltid haft den uppfattningen att det var för att komponera som Schubert drog sig undan allas sällskap.

von Spaun Ibland var det det men inte alltid. Förr ställde han alltid upp på alla Schubertiader. Efter sin första sjukdom har han gjort det mer och mer sällan.

Mayrhofer Vad är hans sjukdom egentligen?

Bauernfeld Ingen vet. Den är inte naturlig. Den har gått för djupt för att kunna vara syfilis, han är för flegmatisk för att det skulle kunna vara nerverna, han är för känslig för att någonsin kunna bli helt frisk, och han har ont i skelettet. Ingen läkare kan diagnosticera alla hans absurda plågor.

von Spaun Här är Schober.

(Schober visar sig.)

Schwind Äntligen! Vad är det med Schubert?

Schober (allvarlig) Jag har just fått brev av honom. Det är värre än jag trodde. Han skriver att han inte kunnat äta på elva dagar och bara går och vacklar mellan sin säng och sin stol.

Schwind Var bor han?

von Spaun Hos sin bror Ferdinand.

Schwind Har han det bra där?

Bauernfeld Hans bror lurade honom, som han alltid gjort. Ferdinand lockade honom med det tryggaste av alla hem, varpå Franz fann sig fångad i sin ohälsosammaste bostad hittills. Han har säkert fått tyfus på kuppen. Det sägs till och med att Ferdinand hållit honom inlåst för att han inte skulle flytta någon annanstans.

von Spaun Det tror jag inte på.

Bauernfeld Inte jag heller. Men Schubert är tydligen sjuk.

Mayrhofer Vi måste hälsa på honom!

Schwind Ja, genast!

Bauernfeld Allesammans på en gång!

Schober Ferdinands hem är litet. Vi kan bara hälsa på honom några få åt gången.

Bauernfeld Men Schubert måste få känna att han lever!

Schober Det är kanske just det han har fått göra tillräckligt.

Schwind Vad menar du?

Schober Jag tror att han har varit för känslig för denna världen.

von Spaun Det tror jag också. Världen är för full av oren musik för att en så ren karaktär som Schubert i längden skulle kunna finna sig i det.

Schwind Vi måste besöka honom.

Bauernfeld Ferdinands hus behöver vädras. Vi kör ut honom och ger mera plats åt Schubert, så blir han frisk.

Schober Jag tror inte det.

Schwind Vad menar du?

Grillparzer Jag tror jag vet vad Schober menar. Minns ni när han musicerade tillsammans med den utslitne Vogl för den lika utslitne Nepomuk Hummel hos fru von Lászny? Schubert spelade klantigt med många tekniska ofullkomligheter, och Vogl var hes. Ändå var det en sådan utomordentlig musikalisk upplevelse och uppenbarelse för Hummel att han bara satt där medan tårarna ljudlöst strömmade ut ur ögonen på honom. Schubert har aldrig varit av denna världen. Sade han inte till skådespelaren Anschütz i somras, att det var som om han "drogs mer och mer från denna världen till en annan"? Det har han gjort så länge han har komponerat. Det är bara musiken som har gjort honom sjuk.

Schwind Hans musik har aldrig varit friskare, renare och innerligare än vad den är nu.

Grillparzer Jo, men hur tror du att en dödlig människa kan orka med att ständigt skapa mer översinnlig musik? Det är som en sträng som ständigt stäms högre och högre. Ingen musiker tål det gudomliga trycket i längden, om han är äkta. Beethoven blev döv, och Schuberts sjukdom är lika mystisk.

von Spaun Men Schubert är så mycket yngre.

Grillparzer Det hjälper inte. Beethoven är det enda Schubert någonsin har dyrkat och sett upp till, och efter Beethovens död har Schubert mer och mer glidit ifrån oss.

Schwind Samtidigt som hans musik ständigt har blivit renare och underbarare.

Schober Ja. Samtidigt som Schubert glider ifrån oss blir hans avsked allt vackrare.

Mayrhofer Tror du det är ett definitivt avsked?

Schober Det kan det inte vara.

von Spaun Det får det inte vara.

Schwind Så grymt kan ödet inte vara.

Bauernfeld Jag hoppas ni har rätt.

- Sista akten i nästa nummer.

Filmer

De sju upplevda filmerna sedan senast var fyra engelska, två amerikanska och en fransk. Den franska var Kieslowskis "Den vita filmen", ett steg ner från den blåa med ett krampaktigt försök att vara humoristisk, vilket slog lika illa ut som i den sista dekalogfilmen. Kieslowski är för tung för att kunna skämta på ett övertygande sätt. Emellertid är filmen ändå sevärd mest för den makalösa peripetin i mitten genom det misslyckade mordet och dess konsekvenser. En självmördare lejer en mördare för att slippa göra det själv, mordet misslyckas, det blir fiasko, och självmördaren beslutar sig för att inte legalisera ett andra försök - en typisk Kieslowskisituation som lyfter.

De fyra engelska var allesammans gamla klassiker. I Alexander Kordas dramatiska kostymfilm "*Fire Over England*" från 1937 bekämpade en ung Laurence Olivier hela den spanska oövervinneliga armadan 1588 med gott resultat, i den romantiska "*The Madonna of the Seven Moons*" från 1944 beskrev Margaret Lockwood ett sällsamt fall av schizofreni, en vacker oantastlig lady från högsta societén levde rövarliv på nätterna bland zigenare och var fullkomligt omedveten om sin andra personlighet när hon var den ena och vice versa. Fallet lär ha varit autentiskt i Italien i början på seklet. Anthony Asquiths "*The Net*" beskrev en svindlande spionhistoria inom överljudplansforskningen (1953) med en fullständigt galen irländare till slut vid spakarna av ett skenande överljudsplan, och i "*Hell Drivers*" (1958) förekom en mycket ung Sean Connery som en av chaufförerna vid ett skumt lastbilsföretag. Chaufförerna fick bonus för extra snabba transporter av grus, varför de gjorde allt för att konkurrera ut varandra, vilket naturligtvis urartade till dueller och till att hela företaget gick över styr när dess skumraskaffärer avslöjades. Tätt engelsk dramatik över ett litet ämne som likväl kunde utvecklas till gigantiska proportioner. Andra lastbilschaufförer var Patrick McGoohan, Herbert Lom (som italienaren), Stanley Baker och Gordon Jackson.

De två amerikanska produktionerna var emellertid denna gång de intressantaste, då ingen av dem var amerikansk till karaktären. Den ena tilldrog sig i Konstantinopel, och den andra i Prag.

Alan Parkers "*Midnight Express*" från 1978 beskriver den sanna historien om en ung amerikansk grabb som tänkte smuggla hasch på flyget från Istanbul 1970 men därvid bar sig så klantigt åt att han väckte uppmärksamhet och åkte fast. Han dömdes till 38 månaders fängelse men skötte sig så illa i fängelset att domen förlängdes till 30 år. Efter fem år lyckades han fly.

Av fängelseinteriörerna lyckas Alan Parker frambringa ett Danteiskt inferno av ständigt hemskare traumata. Den ena efter den andra internen misshandlas ihjäl, blir galen eller knarkar ihjäl sig. Bara en kommer ut därifrån på ett naturligt sätt efter att ha dömts till 30 års fängelse för smuggling av 100 gram hasch - en svensk. Alla de andra måste gå under om de inte lyckas fly. Även de hemska turkiska typerna, som kommandanten och advokaten, är nästan alltför övertygande i sina totalt korruperade roller. Någon respekt för Turkiet får man inte av denna skakande film.

"Varats olidliga lätthet" på Milan Kunderas roman beskriver Pragvåren 1968, höstinvasionen och alla drömmars tillintetgörande. Ett ungt par flyr till Schweiz men finner livet i frihet vara för lätt, varför de frivilligt återvänder till Prag och fråntages sina pass, så att de inte kan resa bort igen. Philip Kaufman har träffat den tjeckiska karaktären och mentaliteten mitt i prick, skådespelarprestationerna av Daniel Day-Lewis, Lena Olin och Juliette Binoche är utsökta, och till allt detta kommer även Sven Nykvists fina foto. Tragedin är djupt gripande och så fint konstnärligt skildrad att den blir ljus trots allt, ljusare än om den bara hade varit en komedi.

Tibetansk avdelning

Johannes septemberbrev.

"Ditt senaste nummer fyller mig med tankar och frågor. Var skall jag börja? Din besvikelse över att inte kunna komma till Tibet i år måste vara enorm, och i den mån jag gjort mig skyldig till att direkt hindra dig är jag förkrossad av ånger, samtidigt som dina andra anledningar till att inte komma fyller mig med oro och bekymmer. Jag måste dock i någon mån få försvara mig och mina uppriktiga varningar till dig.

Din förra Tibetresa tog hårt på dig. Du överansträngde dig i vanlig ordning och skulle vara med överallt samtidigt, både på våra hemliga möten inne i Lhasa och upp på så många berg som möjligt samtidigt. Du märkte det inte själv, du berusades av din fysiska lätthet, men inte ens den mest vältränade tibetan gör frivilligt vad du gjorde och försöker spränga både fysiken och psyket samtidigt. Din kluvenhet mellan vår konferens intressen och din skolförenings intressen ledde till en farlig nervös överansträngning som direkt resulterade i din farliga dysenteri. Det är min diagnos. Att din dysenteri omedelbart gick över så fort du kom bort bekräftar diagnosen.

Trots sommarens strapatser kom du tillbaka till Himalaya igen redan i oktober och mådde visserligen bättre, men igen överansträngde du dig på ett makabert sätt i Calcutta precis som i Benares föregående år. Jag råder dig att undvika både Benares och Calcutta i fortsättningen.

Er resa med "Läs och Res" i år verkade minst sagt äventyrlig med idel noviser som deltagare där inte ens reseledaren hade varit i Tibet tidigare, med två ynglingar under 30 utan tibetansk erfarenhet och med ett antal äldre personer dessutom likaledes utan erfarenhet; och ni siktade direkt på Kailas, och det skulle du betala 35 000 kronor för. För vem som helst med någon erfarenhet av Kailas måste det hela verka som behjärtansvärt, optimistiskt och heroiskt i så hög grad att risken skulle vara uppenbar för att det hela skulle slå över i patetisk och tragisk brist på realism.

Det vore roligt om resan lyckades, och då hade det givetvis varit roligt om du hade varit med, trots kostnaderna. Därför ville jag heller inte komma med mer än blott en lämplig varning.

Att du var mogen för Kailas var uppenbart, men hur många av de andra var det? Naturligtvis kanske alla var det, och om de inte var det kunde de bli det. Men du tenderar att driva allting till sin spets och sluta i överansträngning. Du var den enda med erfarenhet av Tibet. Antag att du blivit sjukast igen. Hur hade det då kunnat gå för de andra?

Dessutom var du definitivt inte tillräckligt insatt i de reella farorna. Vad visste du om Demonernas Sjö? Det finns ingenting mera melankoliskt och svart i hela världen. Det sägs att den som blickar ner i dess mörka vatten sedan aldrig mer kan gråta, ty hans själ gråter därefter för evigt. Hela Tibets tragedi och vemod finns i denna sjö, Sutlejs källa. Langag Tso är en sloknad måne som sörjer över att den aldrig mer blir bestrålad av solen. För tusen år sedan vattnade Manasarovar, Solens Sjö, Langag Tso, Månens Sjö, regelbundet och ymnigt, och då blomstrade hela västra Tibet. Sedan Manasarovar slutade rinna över till Langag Tso har västra Tibet gradvis dött, vissnat och förvandlats till öken, och denna sjukdom sprider sig österut. Langag Tso är den gråtande sjön som ej kan få utlopp för sina tårar. Tibet väntar på den dag då Manasarovar åter skall vattna Langag Tso som på en ny gryning för hela Tibet, men när skall den komma? Så länge kineserna ockuperar landet är natten svartare än Langag Tsos vatten, och var och en som blickar ner i detta vatten måste träffas av den kompakta hopplösa tragedin.

Om du kommer till mig senare i år i stället skall vi i stället tala om det hopp som finns för framtiden, ty det finns. Så länge den möjligheten finns att du kan komma hit far jag inte till Indonesien. Om du låter Kailas vänta låter jag malarian vänta.

Din scientologiska åklagare oroar mig. Låt mig förklara min ståndpunkt. L. Ron Hubbard hämtade sin buddhism från Tibet och förde den till Amerika. Det var långt efter Alexandra David-Néels och Paul Bruntons dagar. Deras böcker kom ju ut redan på 20- och 30-talet. Likväl lanserade L. Ron Hubbard sin religion Scientology 1954 som någonting unikt utan någon motsvarighet tidigare och refererade bara till buddhismen, fastän andra författare beskrivit exakt samma fenomen tidigare som han lanserade som sina upptäckter. Så långt var ingen skada skedd. Felet han begick var att saluföra sin personliga form av buddhism för pengar. Den buddhismen var ren tibetansk buddhism som han sålunda prostituerade för att göra den gångbar på den amerikanska marknaden. Resultatet blev enligt min mening en sorts monstruös religionsbastard som varken var någon god affärsverksamhet i amerikansk måtto eller någon moralisk religion. En astrolog som noga utforskade hans horoskop varnade honom uttryckligen för att ägna sig åt spiritualism och psykisk forskning, varefter han hemföll åt just detta och fastnade i det, precis som du säger att Paul Brunton fastnade i sitt Överjag. Inte heller Paul Bruntons upptäckt av Överjaget var något nytt eller unikt eller sensationellt - det är mänskligt att låta sig berusas av egna aha-upplevelser men dåraktigt att fastna och bli beroende av deras rus.

Liksom du bör avhålla dig från alla scientologiska angelägenheter bör du även avhålla dig från alla angelägenheter rörande din vän Mikael Rosén, som bara sysslar med katolsk hjärntvätt och enkelspårighet med skyggglappar som ständigt växer och gör honom ännu blindare och dummare. Han har aldrig presterat något vettigt och kommer aldrig att göra det heller hur äkta hans känsla för den katolska kyrkan än är. Debatter med sådana som han kan bara bli till komedier och farsor som spårar ur.

Vidare bekymrar det mig att du nu verkligen tycks lägga ner musiken. Berätta gärna mera om detta och ge mig fler detaljer. Du verkar inte må bra.

Om du kommer hit i november kanske vi tillsammans kunde bege oss till Katmandu. Försök!

För övrigt ett sista råd. Vad jag mest tycker om i er tidskrift är dess ständigt allt markantare och mer konsekventa betoning av det judiska tillsammans med det buddhistiska. Försök hålla den linjen! Den är intressant och kan utvecklas.

Ännu om Tibet: geologer påstår att Himalaya fortfarande reser sig och att det är därför Tibet blir mer och mer till en öken. Inget land är så geologiskt intressant som Tibet då landet är nästan oförändrat sedan det var en oceanbotten. Ingenstans har väl heller gammalt kunnande bättre konserverats. Men landet är döende av ålder, uttorkning och klimatförsämring, och kinesernas våldtäkt på dess kultur var just därför desto mera skändlig, omänsklig och fatal för hela mänskligheten. Just för att Tibets kunskap är så uråldrig, så avancerad, så unik och så ren i sin förfining, är det så viktigt för oss som kan det att ta hand om den, bevara den och föra den vidare. Jag tror att inget land har mänskligheten så mycket att lära sig när det gäller människans förädling och förbättring som av Tibet. Därför har jag ständigt svårare för att lämna dessa berg ju längre jag stannar kvar."

Kim har denna gång också skrivit ett litet brev:

"Var snäll och känn dig inte sårad av en högre vilja än någon dödlig. Jag ska försöka förklara för dig meningen med resonemanget bland våra vänner. Att hindra dig från att nå Kailas var bara en sorts invigning för dig i några av våra mysterier. Vi vet tillräckligt mycket om dig för att erkänna dina förmågor, vilka vi behöver för världens ändamål. Vi vill inte att du ska försvinna i buddhistisk helighet och i det tomma intet av Nirvana ännu, för världen behöver dina förmågor. Det finns en mening med att du förblir materiell. När tiden är mogen kommer du att nå ditt Kailas, men tiden är aldrig tillräckligt mogen. Ju längre du uppskjuter en religiös erfarenhet, desto väsentligare blir den. Sann religiös transcendens är alltid bortom räckhåll för tidens rymd, och om man förivrar sig mot den går man miste om den.

Vi hoppas få se dig här i Dharamsala i stället senare i år men dock före vinter. Det är kanske sista möjligheten för oss alla tre att mötas här i Indien, ty broder Johannes planerar allvarligt att bege sig till Indonesien.

Så jag ber dig att inte bli sårad. Allt är för det bästa, och det är ingens fel.

Kim."

Här är det absolut nödvändigt på sin plats att med bestämdhet hävda, att det inte alls var på grund av varningarna från våra vänner i Indien som Tibetresan inställdes, utan att det var av helt andra högst privata och personliga skäl, som varken berörde "Läs och Res" eller några omständigheter i Tibet eller Himalaya, som resan förhoppningsvis endast uppsköts till ett senare datum.

Kims brev har översatts från engelskan.

JBW menar tydligen att Fritänkaren bör skrota Mikael Rosén och scientologerna. Det står det inte i Fritänkarens makt att göra varför den nöjt sig med att bevaka dem.

Den vackraste boken om Tibet

Lama Anagorika Govinda är egentligen tysk men helt naturaliserad tibetan, och han tillbringade större delen av sitt långa liv (1898-1985) i Tibet, vanligen på ständig pilgrimsfärd mellan landets centrala, södra och västligaste delar.

Hans bok "De vita molnens väg" är på sitt sätt en uttömmande bok om Tibet. Han för läsaren omkring i landet och dröjer sig särskilt gärna och länge kvar i dess mest otillgängliga och exotiska delar, som ruinerna i Tsaparang i landets västra utkanter och kring sjöarna vid Kailas. Kapitlet om Kailas är nästan det centrala i hela boken, och han gör ett troskyldigt försök att göra det heliga berget rättvisa.

Hans stil är enkel men nyansrik och målande utan att vara tung eller pretentiös. Han vinnlägger sig om stor utförlighet, och detta är väl bokens både största utmaning och förtjänst. Med sina nästan 400 sidor av gediget dokumentärt material läser man den knappast på en dag, medan det kanske bästa och mest behagliga och rättvisa sättet att begå boken är att läsa den på resa mellan just de orter som Govinda beskriver, som en god pilgrim och vän till oss gjorde med idealisk behållning av resultatet.

Kommentar till Lobsang Rampa

Detta är den mest kontroversiella av alla gestalter inom den tibetanska ockultismen. När hans första bok "Det tredje ögat" kom ut mot slutet av 50-talet vållade den stort uppseende och nästan förskräckelse. Det var en av de första böckerna som blottade det resulterande skräckväldet av den kinesiska ockupationen, och dess största förtjänst var att världen därav började få upp ett öga för detta monstruösa folkmord nummer 3 i vårt sekel (efter mordet på 1,5 miljoner armenier i första världskriget och förföljelsen mot judar i det andra).

Emellertid är Lobsang Rampa engelsman och till och med irländare, och han har aldrig varit i Tibet. Ändå berättar han detaljerat om förhållanden i Tibet före 1950, som om det var en tibetansk doktors autentiska självbiografi, och nästan allt vad han berättar är övertygande. Det enda som inte är helt övertygande är skildringen av vissa omänskliga hårdheter i det tibetanska klosterväsendets disciplin. Här går han som det verkar till irländska överdrifter, och även hela den fantastiska operationen för att öppna "det tredje ögat" genom en sorts trepanering har en viss smak av science fiction.

Det är i sin tredje bok, "*The Rampa Story*", som Lobsang Rampa emellertid går över alla gränser för det rent fantastiska. Han berättar här historien om sig själv, hur han helt medvetet valde att sluta sitt liv i Tibet för att i stället överföra sin personlighet med erfarenheter, minnen och allt i kroppen hos en fullvuxen engelsman. Han har alltså mage att skryta med sin egen reinkarnation men inte som spädbarn utan som en redan fullvuxen engelsman, fastän denne redan sedan födelsen måste ha en annan själ och personlighet än tibetanen.

Tro det den som vill. Det är det enda man kan säga. Naturligtvis är en sådan saga oacceptabel för de flesta.

Men om man är det minsta bekant med tibetanska förhållanden kan man inte bara avfärda det hela. I Tibet är allting otroligt. Hur sjutton kunde Lhasas Potala byggas, i nästan tre hundra år världens högsta skyskrapa, utan att en enda spik eller skruv användes i hela palatset? Ändå står byggnaden där fortfarande efter 350 år utan en enda spik eller skruv i hela konstruktionen.

Och fenomenen i Tibet är inte övernaturliga. För tibetanerna själva är exempelvis en löpare, som springer i en otrolig hastighet utan att röra marken, tycks det, i världens tunnaste luft och utan att andas eller anstränga sig, den naturligaste sak i världen. Vad vi inte fattar är för dem självklart.

Man kan heller inte bara avfärda Lobsang Rampa och hans 16 böcker om förhållanden i Tibet, fastän han var en rörmokare i Cornwall vars riktiga namn var Cyril Henry Hoskins. Man måste lämna utrymme för den möjligheten att vad han berättar *kan* vara sant.

Och framför allt var han först med att totalt genomskåda den totala destruktiviteten bakom Kinas "fredliga befrielse" av Tibet. Han vållade sensation och väckte världen, och det behövdes.

Eftersom John Bede (John Grey) fått in en egen insändare i detta nummer sparar vi hans "Gotisk historia" till senare.

I nästa nummer ska vi bland annat ta oss en titt i Dostojevskijs "En författares dagbok".

Göteborg den 16 oktober 1994.